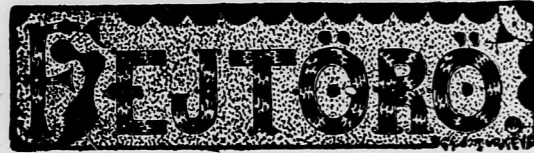

bekötve, másnap megint csak a régi házhoz jött a macska. Az ember most előbb megverte és újonnan elvitte a maga lakásába; másnap csak megint a régi házba került a macska. Mi onnan elköltözködtünk, de a macska csak ott maradt. — Most már ha tekintetbe vesszük, hogy előbbi esetben a macska 36 kilométer utat tett onnan, — még akkor vasút nem létezvén — a hová kocsin vitték, utóbbi esetben pedig nevezett állat oly utat tett, a mely nem egyenes irányban, hanem L betű szerinti utcákban és egy vasúti töltés által van elválasztva: oly jelenség előtt állunk, a melyet az ú. n. ösztön, úgy hiszem, kellőleg nem magyaráz meg.

Jelige: Fejtőrő az elme sportja.

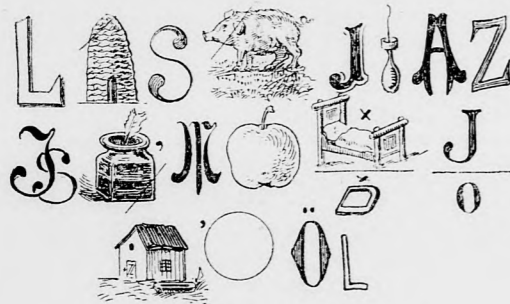
Számtani kérdés:

600 kg. terhet 6 munkás 1 óra alatt szállít el; 1 munkás 100 kg.-nál többet el nem bír. Mennyi idő szükséges ahhoz, hogy a 600 kg.-ot 3 munkás szállítsa el? (Rötzer F.)

Természetrizajzi kérdés:

Hogyan hívják azokat a legegyszerűbb állati lényeket, melyeket a tudósok egyik csoportja az állatok világába, a másik ellenben a növények világába sorol? Alakjokat folyton változtatják. Hol fordulnak elő? (Tóth K.)

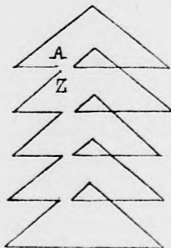
Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 április 27.

1. számban közölt fejtőrő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Nyolczan voltak. Történelmi kérdés: Omár, meggyilkoltatott 644-ben. Vegytani kérdés: Nitrogliczerin. Négyszögképrejtvény:

Képrejtvény: Előítéletet nehezebb leküzdeni, mint egy csatát megnyerni.

Helyesen fejtették meg: Simonovánszky Ödön, László Pál, Prágyik Flóris, ifj. Barthonek Károly, Lőrincz Ferenc és Dezső, Ligeti Károly, Hettesfeimer Ernő, Wettin István, Csulak Elemér, Tóth Kálmán, Szabó Lajos, Glück László, Bauer Gyula, Persina Károly, Holländer Sándor, Van der Venne Arnold, Karczag Jenő, Csada Richárd, Baranyai Zoltán, Lechner Gedeon, Leopold Elemér, Mattyasovszky Lajos, Nerád Béla, Goldberger E., Tóth József, Prenoszil Béla, ifj. Mohai Lajos, Ferencz, Békés László, Prensoszil Béla, ifj. Mohai Lajos, Badiny Gyula, Danielisz Jenő, Holeczer Kálmán, Popper József, Boroviczeny Aladár, Feigler Ferencz, Balogh S. Lajos, Korn József és Márton, Lovik Ernő, Lövinger Vilmos és Hugó, Köszter Arthur, Hoensch Gusztáv, Auer Lajos, Weinberger József, Géczy Géza, Hercz János, Kuzma Albert, Brandstein Alfréd, kassai Pázmány-kör, Bloch Ernő, Nedelky Szilárd, Bernáth Sándor, Rosenberg Zsiga, Hellmann Gyula és Lajos, Hofer Feri és Gyula, Lakatos Ernő, Foltinek Aurél, Taubinger Zoltán, Fehér Izsó. *Barta Ferencz*, Janik László, Tóth Vilmos, Braun Géza, Lindenfeld László, Freund Imre, Links Arthur, Kirchknopf Ervin, Mikolik László, Vécsei Ferencz, Glósz Ödön, Balonyi Tibor, Ludinszky Lajos, Déchy Iván, Galvanek Ede, Gengely István, Rezsucha Gyula, Theodossin Armand, Marzós fivérek, Blau Miksa, ifj. Szarvady Lajos, Imreh Béla, Paiss Mihály, Fábrián János, Hettesheimer Ernő, Hirschl Géza, Deutsch Jenő, Hartmann Ervin, Pach Ferencz, Alszegehy Zsolt, György Lajos, Dobránszky Ede, Kovács Lajos, Faragó Andor, Blum Döme, Rittich Jenő.

A kitézött könyvjutalmat (Szitnyai Elek: «Ész és szív») *Barta Ferencz* pozsonyi előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Tanuló. Ha megüti a mértéket, úgy szívesen közöljük. — **B. T. E.** (Budapest). Képrejtvényekkel bőven el vagyunk látva s így az ön talányát sem hozhatjuk; különben is igen gyengén van megrajzolva. A sakkrejtvényt átadtuk a rovatvezetőnek. — **H. A.** (Temesvár). Ismétlje meg kérdéseit, mert levelét mindezeig nem kaptuk meg. — **N. B.** (Csik-Szereda). A számtani feladatoknak legközelebb sorát keritjük. **P. Z.** (Szeged). 1. Az apróságot hozzuk. 2. Egyes szám ára 25 fillér. — **Fenyképész.** Calderoni és társa, Budapest, Váci-utca 30. — **Haasz Aladár** (Temesvár, III., Missits-utca 4.) hajlandó volna egy igen jó állapotban levő, 85 drbból álló bogárgyűjteményt eladni. Ára 3 kor. 50 fillér. — **Szürke gém.** Lehet bekötési táblát a félévhez is rendelni, de ajánlatosabb, ha az egész évfolyamot köttet be. Az első számot újra megküldjük a kiadóhivattal. — **Vitatkozók.** A vitakozás tárgya nem volt jól megválasztott. Ismereteik köre még szűkebb, hogysem ilyen tételt fejtegethették. — **Új tanterv.** Magyarország történetét a III. és IV. osztályban tanítják. Önnek volt igaza. Csak azt nem értjük, hogy miért fogadnak az ilyen véleménykülönbségeknél. — **Ballada költő.** Cornelius Nepos életrajzai kedvesek, tanulságosak is, de a ki ezeket fordítgatja, az ne foglalkozzék balladák írásával. — **Y. Z.** (Budapest). A «hülyeség», mint sommás ítélet, nagyon divatosá vált itt a magyar fővárosban. Ne utánozza. — **K. I.** Lehet, ha jó és hasznavehető. — **V. F.** Két kis költeménye nem üti meg a mértéket. A mit mond, az igaz, de a mint elmondja, nem költői, pedig ez is szükséges. — **D. Gy.** Tolnai Vilmos bpesti evang. főgimn. tanár «Magyarító Szótárát» ajánljuk. Rendelje meg lapunk kiadóhivatalában. Ára 3 kor. — **P. I.** 1. Ha ösztöndíjas helyre számít, kell folyamodnia. 2. A vallás- és közoktatási miniszter ad erre engedélyt. 3. Van önkéntességi joga.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

Titus Claudius Mucianus irt levelet fogadott leányának. A levél így szólt:

«Üdv és áldás! Legutóbbi levelemben, melyet Octaviához, a te derék anyádhoz intéztem volt, megígértem, hogy legközelebbi levelem neked fog szólni, kedves gyermekem. Neked különös örömet okoz, ha apai szeretetemnek ezt az apró jelét látod. A levelet hozzád intéztem, de mindnyájatokhoz szól az. A Domitianus eszászár által jövő évre tervezett százados-ünnep előkészületei reám is annyi munkát róttak az elmúlt hetekben, hogy föltétlenül szükségem van arra a nyugalomra, melyet csak az én csendes családi körömben találhatok meg. Számos politikai izgalom járult még ehhez. Domitianus hatszor hivatott magához nyaralójába. Folyton útban voltam. Nyílt titok a megindítandó mozgalom. Mindenki arról beszél Rómában, hogy minő rendszabályokhoz fog a császári udvar nyúlni a nazarenusok ellen. Emlekszel még, hogy Baucis mesélt nektek arról a babonás, rajongó sektáról, mely minden létező állapotot fel akar forgatni. Titokban munkálkodnak most is, Rómát nagy veszély fenyegeti. Alapjában rázzák az állam épületét. Egyelőre ennyit erről, a többi még titok. Kimerültem, fáradt vagyok. Szükségem van reátok, gyermekeim. Készülődjétek s minél előbb térjétek vissza a városba. Anyád, hála az Isteneknek, visszanyerte egészségét. Quintus is örömmel jön vissza, főleg ha megtudja, hogy Cornélia már haza jött. A nyaralók is mind számosabban érkeznek haza. A szeptember az idén nagyon kellemes Rómában. Várlak titeket, a jövő hét keddjéig itthon lesztek, remélem.

Kérlek, add át meleg üdvözlémet anyádnak és testvéreidnek. Remélhetőleg ép egészségben talál titeket ez a levél. Én egészséges vagyok. Élj boldogul!

Iratott Rómában, a város alapítása után 848-ban, szeptember 11-dikén.»

A második levelet Cornelia írta völegényének. A levél így hangzott:

«Cornelia sok ezerszer öleli az ő kedves Quintusát.

Újra itt vagyok Rómában, kedvesem! Szerencsére vége van a tiburi szomorú száműzetésnek. De jaj nekem! Róma is üres, örömtelen, mert te nem vagy itt, te, én életem, én boldogságom! Mennyire örvendtettem, mikor tiszteletreméltó atyádtól megtudtam, hogy ti is hamarabb jöttök vissza Bajából. Quintus, ha te csak ezredrészt érezed annak, a mit én érezek, a madár gyors szárnyain igyekszel Rómába — a te Corneliához! Tiburban nagyon szomorú volt az életem, soha sem volt ilyen szomorú. Nagybátyámat komor gondolatai egészen lefoglalták, kintózták. A vén Coccejus Nerva nyolcz egész napig vendégünk volt. Soha mig élek, el nem felejttem ezt a hetet! Ha ők ketten összeültek és tanakodni, böleselkedni kezdettek, engem borzongatott a hideg. Mindenkinek lábujjhegyen kellett járnia. Ez a Coccejus roppant káros hatással van nagybátyámra. Hallgasd csak meg, mi történt azon a napon, mikor Coccejus Nerva induló félben volt. Nagybátyám kikísérte őt a kocsijához. Aztán szabaja felé tartva, elhaladt mellettem. Chlœ épen egy rózsát akart a hajamba tűzni. Nagybátyám meglátta, kitépte a virágot Chlœ kezéből s így rivalt reá: «Vén bolond! Hát nektek vászoncélédeknek mindig csak efféle haszontalanságon jár az elmétek? Felczifrázatok magatokat, mintha

áldozatra szánt barmok volnátok. Félre ezzel az izével! . . . Cornelius Cima házában nincs helye a rózsának!» Aztán hozzám így szólott:

— Légy még egy kissé türelemmel! Nemsokára azt teheted, a mi neked tetszik.

Tudod mit jelent ez, Quintus? Reád czélt. Nekem a szívembe nyilallott minden szava! Tudod, hogy nagybátyámnak nincs inyere a mi egybekelesünk. Ha megboldogult édes anyám a halálos ágyán esküvel nem fogadtatta volna meg vele, hogy ebben a kérdésben szabad választást enged nekem: ki tudja, mi történt volna. Mind-egy, nekem mindig fáj, ha észreveszem, hogy reád nem gondol szívesen, — fáj, mert nagybátyám derék ember s én tiszteltem őt.

Élj boldogul, Quintusom! Vizontlátásra a Tiberis partján! Add át üdvözlétemet a tieidnek, kiváltképen a vidám Luciliának. Kedves, bájos lénye gyakran jut eszembe.»

A harmadik levél is Quintusnak szölt. Lucius Nerbanus, a császári testőrök ezredese írta:

«Hát odaragadtatok az útálatos falusi röghöz, avagy a Vezúv tövében termő bor elfeledtette veled azt, hogy van még római forum is e világon? Irigyellek titeket, hogy oly szabadon éltek, mint a levegőég madarai: a fecskék . . . Én . . . én ó, nyomoruság! — én napról-napra szolgálatban vagyok. Valóságos kutya-élet mostanság az enyém. Minden szögletben rémet látnak. Csak ma szuszoghatok kissé nyugodtabban. A jó czimborák sincsenek itthon. Clodianusnak a császár oldaláról nem szabad távoznia. Igaz no, Lykoris izenteti, hogy Martialis legújabb verseit október közepén olvassa fel az ő fényes termeiben. Száz epigramma! Fél Rómát korbácsolja, vesszőzi. A dinom-dánom nagyszerűnek ígérkezik. Jó egészséget!»

— Helyes! — mondá Quintus a leveleket összegöngyölgetve. Lucilia anyjához és Claudiához sietett a maga levelével. Quintus gondolatokba merülve ült le a szökőkút mellett levő márv nyapadra és várta, hogy Caius Aurelius kijöjjön a szobájából.

IV.

A nagyúri pártfogó.

Az elutazás napja megjött. Aurelius a legnagyobb örömmel fogadta a tervet, hogy együtt menjen a családdal Rómába. Csak azt ajánlotta, hogy az ő hajóján tegyék meg az utat. Nagyon szépen kérte — s Octavia némi habozás után beleegyezett.

Kora reggel volt, alig kezdett pirkadni, Lucilia javában sürgött-forgott, intézkedett, hogy minden rendben legyen. A szolgák előkészítették a gyaloghintókat, az öszvérek hátára felpakolták a holmikat. Ez a zaj elverte Quintusnak az álmát. Felriadt s többé nem jött álom a szemére. Felkelt s kiment az udvarra, hol Lucilia sürgette a rabszolgákat, hogy siessenek.

— Te nyughatatlan lélek, te! — mondá Quintus görögül — mi szállott meg téged, hogy az éjjeli órák csendjét elvered? Talán attól felsz, hogy lekésel a Caius Aurelius hajójáról?

— Tessék, most még az erényemet is korholod! — vágott vissza Lucilia. — Pontosság a jó háziasszonyok főerénye —

— No lám! A mi Luciliánk ugyancsak siet, hogy új hivatása —

— Csak rajta! Méltóztassék gúnyolódni . . . Nálad is elkélne már egy kis rendes háztartás. Hálát adhatsz az isteneknek, hogy nemsokára megházasodol! Te rút szatir, te! Mi bajod van? Állj félre! Nem látod, hogy útban állasz? Tessék, realéptél az utazóköpenyre! Légy szíves, tágulj innen!

— Micsoda? Utadban állok? . . . Ej ha! . . . Te forgatod fel a házat s engem vádolsz! . . . Jól van, elmegyek, kedves forgószél, hogy fel ne találj dönteni. Róma minden lázas izgatottsága a te szeleburdiságodhoz képest lágy tengeri szellő. Megyek már!

— Hova mégy?

— Megnézem még egyszer Cumæ felől a napfölkeltét. Rómában a füst és köd úgyis eltakarja előlünk a napot.

— Siess, mert különben nélkülöd talál fölkelni.

Quintus köntösébe burkolózva elindult a kerten keresztül a hegy felé.

A széles országúton egy lelket sem látott. Tele tüdővel szívta a balsamos reggeli levegőt. Nem volt önáltatás, midőn szomorúan gondolt arra, hogy Bajænak istenhozzátot kell mondania. Április óta élvezte a magányt, a természetet. Volt bőséges ideje arra, hogy gondolkozzék, olvasgasson, nemesebb élvezetekben keresse örömét. A zajos, lármás tél a maga kimeríthetetlen szórakozásaival a végén kezdte őt untatni. Jöllakott velök. Idegei kimerültek. A bajæi tartózkodás kedves családja körében jótévően, megnyugtatóan, erősítőleg hatott reá. És mégis a Rómába való visszatérésnek meg volt a maga sajátos ingere. Nem tagadhatta, hogy vágyódik vissza.

Lassan ment a hegyoldalon fölfelé. Megállott azután, hogy lenézzen a tengerre. Ekkor egy mellékösvényen, mely a villák felé vitt s Domitia oszlopos palotája felé kanyarodott s a palotának egy oldalajtócskájánál végződött, egy nőalakot pillantott meg. Epen akkor lépett ki az ajtón, óvatosan becsukta maga után, a reteszt is visszatolta. Quintus figyelemmel kísérte a nőt, a ki az ösvényen a főút felé közeledett.

Euterpe volt, a fuvolás rabnő.

Fáradt, imbolygó lépései elárulták, hogy nem pihent az éjjel. Szeméből könnyek csordogáltak.

— Üdvözöllek! — mondá Quintus, midőn már csak néhány lépésnyire volt tőle Euterpe.

Euterpe felriadt s halkán sikoltott.

— Te vagy, uram? — mondá erőltetett mosolylyal . . . Ily későn jösz haza Cumæból?

— Nem, jó Euterpe nem későn Cumæból, hanem korán hazulról. De te, mi keresni valód volt ilyen időtáiban a császárné palotájában? Mulatság volt Domitiánál? Arzod nem árulja el, hogy aranyat vagy babérkoszorút arattál?

— Nem, uram — felelé könnyekben törve ki Euterpe. — Egy szegény barátomat látogattam meg, a ki iszonyúan szenved. Az éjjel Bajæban, a gazdag Timotheus házában fuvoláztam. Agathon, a jós, gyógyító füveket és kenőcsöt adott nekem, sok pénzt adtam érte, uram — és most nála voltam . . . Irtózatosa a sebei . . . De mit is beszél! Egy szegény rabszolga csak, . . . mit törődik ilyesmivel Quintus Claudius . . .

— Azt hiszed? Aczélból volna a szívem? Tudom, hogy a rabszolgák között sok a semmirevaló gazember, de vannak közöttük derék, jóra való emberek is —

— És Eurymachus derék, jóra való! . . . Ő, ha ismernéd őt, ha tudnád, hogy milyen hűséges szív, nemes lélek!

— Szóval bölcs és jó ember, a ki a megtévelyedetteket visszatéríti az igaz útra.

— Igazi hős! — kiáltott fel Euterpe lelkesedve.

— Böven szorod a dicsérő szavakat. A császárné udvarához tartozik a te Eurymachusod?

— Stephanusnak a rabszolgája. Rettentő zsarnok ez a Stephanus . . .

— Úgy mondják.

— Nincs szó, mely kifejezhetné, hogy mily vadállatimódon kinoztatta Eurymachust egyetlen szava miatt. Véresre korbácsoltatta s a déli nap égető hevében kiköttette a parkban. A hangyák, rovarok nyüzsögtek a hátán . . .

Quintus figyelmessé lett e szavakra. Közelebb lépett a fuvolás nőhöz.

— Várj csak, — mondá halkán, — nekem úgy tetszik, láttam a te Eurymachusodat. Sápadt, kórakállás arcz . . . Végtelenül nyugodt . . . megvetette a fájdalmat . . . úgy állott a czövekhez kötve . . .

— Te láttad őt! — kiáltott könnyein áttörő mosolylyal Euterpe. Ő volt, bizonynyal ő volt az! Csak neki van akkora lelkierije, hogy dacoljon minden testi szenvedéssel . . . Most halálosan kimerülve hever rabszolga-vaczakján . . . a háta egy seb — s ajkáról még sem hallatszik egy zokszó, . . . egy árva jaj! Szerencsére a kapus jóindulattal van irántam. Tudtomra adta, hogy mi történt. Elpusztult volna szegény Eurymachus nyomorultul. A varázsszer, a kenőcs, remélem, megmenti életét.

— Hallgass reám, jó lélek, — mondá Quintus részvétellel. Tud meg, hogy én a bátorságot még a rabszolgában is meg tudom becsülni. Nesze ez az arany-péncz. Ápold vagy ápoltasd a szerencsétlen szenvedőt. Ha talpra állott, ird meg nekem Rómába, majd meglátom, mit tehetek érdekében.

— Ó uram, te jó és kegyes vagy, mint az istenek . . . Nem tévedek, te felfogod ügyünket — ujjongott Euterpe ragyogó arczal.

— Nem tévedsz — vágott közbe az ifjú jóindulattal. A fő a dologban az, hogy engem idejekorán értesíts, emlékeztess erre az ígéretemre. Rómában könnyen megfelekedezik az ember még legjobb barátjáról is.

Emlékeztetni foglak uram. Hamarabb megfelekedezem az ételről és italról, mint kegyes ígéretedről. Jövő hónap közepén férjemmel, Diphilussal Rómába költözöm. Ő ácsmester s a százados ünnep munkálatain dolgozik. Ha megengeded, levél helyett élőlőszóval juttatom majd eszedbe.

— Jó lesz, Euterpe!

— Ó uram, köszönöm, szívem mélyéből köszönöm! A kinek ügyét Quintus Claudius fogja fel, az nyugodtan alhatik, mint a gyermek a bölcsőben.

— Rendben van a dolog. Te fel fogsz engem keresni Rómában. Most pedig Isten veled, — a vizontlátásra. (Folyt. köv.)

A sziklacsúcs, mit a fontolgtatás
Hullámai zibonganak körül,
Sajkánkat, az elmét, hol jobbra, hol
Meg balra vetvén, játszodván vele,
S a czél mindig inkább távolba vesz.

Rákosi Jenő.

CSÁNGÓ NÉPDALOK.*

I.

1. Virágos kertembe felnőtt szép almafa ;
Felnőtt szép almának tizenkét szép ága,
Tizenkét szép ágának háromszáz levele,
Háromszáz levélnek hetvenhat virágja, . . . | 2. Hosszú szép almafa hosszú szép esztendő,
Tizenkét szép ága tizenkét szép holnap,
Háromszáz levele háromszáz mies nap,
Hatvanhat virágja hatvanhat vasárnap. |
|---|---|

II.

1. Szívú ostor helyett
Két pisztoly övembe,
Hogy vele őrizzem
Házom s határomot	3. Istennek áldása
Szálljon tü rivatok,
Édes hazátokban
Legyen lakásotok.	5. Hadba hadakozni,
Jó hirt haza hozni.
Jó hirt haza hozni,
Hazámért harcolni.
2. Lelkem gyermekeim,
Jól szót fogadjatok.
Mit csak mond anyátok
Jól meghallgassátok.	4. Ne siránkozz értem,
Lelkem feleségem,
Fel sütött e' napom,
Melyen indulnom kell.	6. Ne keseregj lelkem,
Kedves feleségem ;
Gondja lesz Istennek,
Árva életedre.

III.

1. Ki menék örömet
Tennap az erdőre ;
Őseinktől szerzett
Hegyes bérczeinkre.	5. Előmbé reppene
Egy fekete rigó ;
Vérem megdőbbene,
Szóllék mi a holló.	9. Patyul nagy tetejít,
Vicsolla erdejít ;
Vicsolla erdejít,
Rákos szép mezejít.
2. Falunk végén tüstént
Eszembe jutának,
Kik e hitvány földért
Talán vért ontának.	6. Forrásról felugram,
Vizet nem ihatám ;
Hanem jó kedvemből
Rigót megszólítám.	10. Ha folyó víz lennék,
Bánatot sem tudnék ;
Hegyek, völgyek alatt
Szépen lesietnék.
3. Egyszeribe kedvem
Úgy el szomorodék ;
Hogy vig <i>sőtülésem</i> ,
Elkeservesedék.	7. Madarkám, madarkám,
Csacsogó rigócskám ;
Ne sűrised vizemet,
Ne búsisd szívemet.	11. Kerek erdők alatt
Zöld fűvet növelnék,
Szép porondot mosnék,
Szívet vidámitnék.
4. Méges elámbolygék
Patyul oldalába ;
Olt riva borulék
Egy hideg forrásra.	8. Egy cseppet hagyj igyam,
Tán úgy jobban hágom ;
Bodzás puszta hegyit,
Szép Patyul tetejít.	12. Még a szép patak is
Télbe megaloszik.
Annak hideg jege
Nyárba kialuszik.

13. Én dobogó szívem
Soha meg nem nyugszik ; | Mig ezekről eszem
Mélyen gondolkozik. |
|---|--|

* A «Magyar Nyelvőr» legutóbbi számából.

Gyűjtötte
Rubinyi Mózes.

Özönvíz Palócországban.

Ott jártam a hazámban, mert otthon csak akkor érzem igazán magamat, ha az Ipolyból nézhetem a Karancs pipázását, a mi azt jósolja, hogy eső lesz . . .

Áldott hely! Csendesesen meg-megrezzen bokrod lombos ága, libák országútját szegélyező cserjés. Érzed-e azt, a mit én érzek? Ismersz-e? Talán beszélnél is? Hiszen beszélsz! Hosszan kinyújtod felém karodat, mintha meg akarnál ölelni; fülemile dalban szólsz hozzám; igen, ez a te dalod, üdvözlő himnuszod madárfészket rejtő cserjés! Most köszöntöl, mintha tudnád, hogy a pajzán gyermekből férfi lett, a ki nem jön többé tüskés bokraid sűrű útvesztőjébe, a ki nem zavarja fel csendjét pókháló módra ezer ágú tüskével befent rejtett helyeidnek, hogy esintalanul elorozza a szegény madárcsók csiripelő, torkoskodó apróságát. Csak ápolod, hajladozó ággal csak takarogsz szegény kis dalosaid fészket!

Mosolyogsz felém mező?

Rengő búzakalász tengered hányszor elnéztem. Felesapott belőle a fürj, mint egy lomha bomba, suhogva röpült el fölöttem, majd újra belemerült sárga hullámodba. Neked is van dalosod, nemcsak a bokornak! Fényes napsugáron, mérhetetlen magasból paecsirta-dal száll le; mintha Isten áldását ezzel küldené a gazda fáradságára. Fekete rögeid közül tücsöcsiripelés és a pittypalatty ütemesen pattogó szava hangzik, mintha hürt pattogtatnának. Dallal van tele minden s a nagy levegőég mosolyogva hallgatja a hangversenyt.

Szálló dal, szálló ének régen elhangzott! . . . Hol van az az idő, mikor gallyparipán büszkén vágattam végig áldott fekete rögeiden búza- virágért, szálló pimpó bolyhos buzogányáért, édes szülőházam? Végig hajtottam a kövér selymes fűvön s a kukoriczással véres törökharcot kezdtem.

Hullott a haraszt, a török, mint azokban a harcokban, melyekről a jó mester olyan lelkesedve beszélt.

Hosszú póznán kukorica-szakálka volt a diadal-jelvény. A győztes vezér neki ment a káposztásnak, hullott a pogány káposztafő, de jött maga Mahomed s megszaladt a dicső vezér, elhagyva ágaskodó gallyparipát, diadalmi jelvényt, csatatért, ha kijött a mankós kerülő . . . Hol van a harcra buzdító mester lelkes beszédével, hol van a harczi tűz lohasztója, a mankós kerülő? Alszának az ég harmatjától nevelt virágos hantok alatt. Csak aludjatok tovább, jó mester, mankós kerülő, aludjatok kakukfütől illatozó hant alatt, a mosolygó hajnal minden reggel könnyel öntözi sirotokat . . .

Hát a régi társak hová lettek? Egyről-egyről már csak a fejfa beszél s az unoka, a másik meg olyan lett, mint a mankós kerülő: harczi kedv-lohasztó. Mert vannak már megint újak, kik büszkén vágatnak el török-vernit s felkeresik az

árkok padmalya alatt a billegető fészket s kiszedik a tarka tojáskákat és megfogdossák a bujkáló apró fürj-fiókocskákat . . . a gonoszok!

Szálló dal, szálló ének, mért hangzottatok el? Hiszen minden a régi még, egy házzal sincsen több; a boszorkányhegy tetején ma is ott van még az a nagy kő, mi alatt annyi kincs van (hogy itt senki sem akar gazdag lenni), a templom is a régi . . . a régi. Minden régi-e hát? Dehogy! Hol van a csobogó Ipoly? Fűzfával beszegett partját nem látom. Palóczok nagy folyója csak nem itt meg a nagytorjú Pandó?

A palóczok nagyfolyója tengerré lett, nem fűzfás part vet határt folyásának, hanem a hegyoldalak. Felvitte Isten a dolgát, bizony tengerré lett, meg se ismerem.

Kiáradt az Ipoly, van most vize, pedig nyáron néha a libatorokba is kevés. Alázatosan csobog ilyenkor a fűzfabokrok árnya alatt. A hajló gally bele-bele csap a fodrozó, vékony sodrású vízbe s ha a szél is meglóditja fehér hátú leveleit, összeverődése csudálatosan susog, mint a szent berkek bokra. A partot kétoldalt pántlikaszerűen nád övezi, hol bibiczek fészkelnek, megfelelően a két országnak, melyet elválaszt: tót és palócz bibiczek. Hej, ezek nem egyszer fura istóriákat kiabálnak át egyik partról a másikra. Természetesen bibicz nyelven foly a beszéd s ez a szerencse, mert ezt a nyelvet senki sem érti a világon, még a vén Piponyné sem. S ez nagyon jól van így, mert ha értenék, akkor sok testvér atyafinak lenne a szíve bánatos, sok menyecskeének a kötője fekete . . .

Hej, vén Ipoly, sokat beszélhetnél te, sokat, szép menyecskekről, leányokról. A vized felé hajladozó gallyak részegülve neheznek beléd, ha pajzán habodat a hal felloccsantja szürke levelekre, mert ezek a habocskák ölelik meg menyecskek, lányok fehér karját, hajló derekát; ezek eső-kolják körül nyiló virágoknak szűzi termetét, pirosuló arcját, bimbó ajakát. Milyen forgótánczot jár a gyöngyöző víz minden szemerkéje, mikor a fekete haj ott úszik a vizen szétbomolva!

Tündérek lubiczkolnak, énekelnek, futkosnak a vízben . . . Sűrű bokroddal vén gonosz Ipoly elrejtéd irigyen, hogy csak magad gyönyörköd-hess bennök.

Hosszú, vékony homok-szigeteden homok-tornyot ugrálnak, tánczolnak, a te vized s a bokrosusogás hozzá a zene.

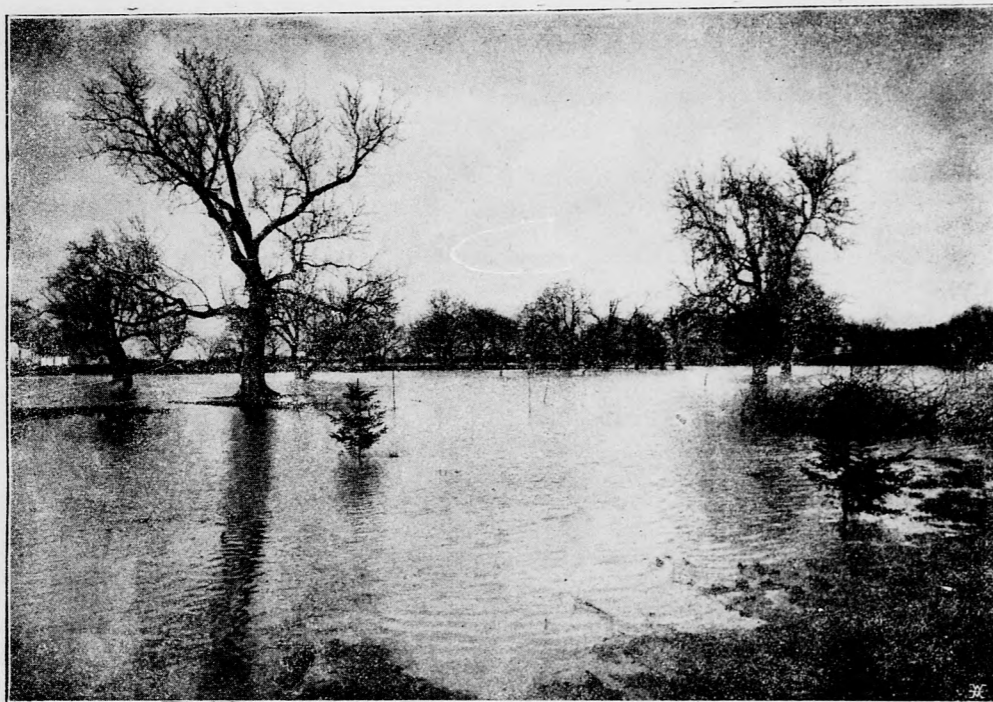
Hej, vén Ipoly, tudom ha alszol, lázas álmaid lehetnek nagyon szép asszonyokról, ifjú leányok csillogó szeméről, hosszú lengő hajáról, fürgé lábáról, hajló derekáról, hófehér kebléről, maguk előtt tetszelgő rózsás testökről.

Milyen lehet ez az álom? Felszemed nyitva van! . . . Mikor lecsendesül a kis homoksziget, még akkor is ott keresed széttagosított buczkái fölött a szaladozó tündéreket: várod megcsillanását egy-egy fehér karnak, lesed röpülését hosszú sötét hajnak . . .

Loesog a hab, folyik a tündérajáték. A golyát

felzavarja a lárna csendes fészkeiből s hosszú nyakát benyújtva, a fűzfá, bokrok között bámul a vízbe. De ijedve kapja vissza kíváncsi fejét, mikor látja a sok lubiczkoló, csillogó fehérséget... A bolond!

A bibicz ijedve röppen ki a nád közül, nagyokat csapva szárnyával, a nyúlverő kánya is sipongva, mintha sírna, kavalyog a hely fölött. Ismerik már a sipongó hangot, rá se hederítenek, de ha erősebben rezzen össze a nád, vagy csörren meg a bokor... egy pillanat alatt patyolat fődí tündér termetöket. Hosszú fehér sor húzódik a falu felé s mikor már elhangzott énekük, mikor a bibicz is visszatért fészkebe, a nyúlverő kánya

AZ ÁRVIZ.

sem kiabál ijedezve, az Ipoly vize még akkor is erősen locsog, csapkodja a partot, mintha ki akarna csapni medréből, utánuk futva ölelni kívánná őket. A nád összereccsen, a mint belekapaszkodik a szél, megszólal a béka-had, egyetegy rikkant bele a tót hegyek rókája, a szöcskék, a tücsök csak kontrasokként kísérik a dalt. Beleolvad az egész lágy összhangjába a csobogó Ipoly vízének s repül szellőszárnyon felfelé, merre az ezüstös köd, mint valami pántlika-fátyol lebeg a rét fölött, jelöl annak, hogy arra folyik az Ipoly.

Hol folyik most az Ipoly? Hiába keressük folyását, most ő látogatóban jár szép menyecskek falujában. Szürke vízének hullámaival végig hordja a hosszú völgyeken, lomhán gyűrűzik el a bokrok között. Bibicz, kánya kiabálva, sipongva keresi,

hol a nádas. Nincs, nincs sehol, az Ipoly betemetett mindent. A gólyák nagy csapatokban érkeznek béka-aratásra. Vad kacsa, vad ludak lepik el a sima víztükröt. Ki bántja őket? Senki. Vadász itt nem járhat, csak hajón. A palóc meg nem szokott evezőhöz, megúsztatja lovát az öles vízben, de csónakba nem ül. Annak való az, a ki félti az életét — mondja. Nyugodtan úszkálhatnak hát minden szárnyas lakói a víznek, csak a halak nem. Egy-egy nagy meritő háló beereszkedik rejtekükbe s csomóstól maradnak a csapdában.

Messze-messze, míg szem elláthat, mindenütt viz. Az utakon is viz, csak itt-ott látszik egy-egy

köducz. A tetején gólya gunnyaszt, bölcs nyugalommal állva hol az egyik, hol a másik lábára. Egy-egy fa bölintgat csupasz ágával, a mint neki lódul az ár, kissé megrázkódik, mintha dideregne a hideg fürdőtől. A partok szegélyén ibolya mosolyog ki az ütődő zöld pázsitból.

A távolból látszik egy-egy falu tornya s a házak teteje, az aláboruló szemhatár úgy tünteti föl, mintha a víz elöntötte volna. Pedig dehogy. Nem olyan rakoncátlan, haragos folyó az Ipoly. Tudja ő, mi az illedelem, nem akarja elpusztítani cseppet sem jó palóczeit. Csak megjön minden esztendőben árjával, oda csapkod a vén hegyek lábához, mintha mondaná: igyatok egy esztendőre valót, öreg torkok! Elönti a rétet, összekuszálja a nádat, behordja az utakat. A réten jóféle iszapot hagy, miből dűsgazdagon tör elő a

selyemszálú fű; a nádas elég erős, hogy lábra kapjon; az utakat még jó, hogy behordja, legalább így minden évben megcsinálják. Vetést, falut el nem önt, pedig gátak sincsenek árja ellen. Talán azért nem megy be a faluba, mert nem akarják megzabolázni; legföljebb egy-egy malmot ront el, de azt is úgy, hogy épülésére válik.

De azért meg-megkerül egy-egy csárdát, falut; vízával elsimul egészen a sövényig, tovább nem; oda-odalocsantja a vizét. Talán a csókja ez!... Édes palóc-tengerem, milyen gyönyörűsége vagy, mikor fölkel belőled a nap! A mint a napsugár megszokolja a sima víztükröt, apró tűzkarikák támadnak — szerelem gödröcskéik — az egész felületen, gyors táncban tovább lejtve messzemesse el, a meddig a szem láthat. Aztán lángaborul az egész, merő tüztenger a völgy. A felhők sötétén visszatükröző képe mintha füstje volna ennek a tengernek. A fák, tornyok úszó, ringó kepe mintha egy második elsüllyedő Szodoma volna fenekestől felforgatva. A sikongó bibicz jajkiáltása, a fel-felcsapó szárcsa zaja, a kányák éles jajintása, mintha a végítélet síralma volna.

Csak a gólya jár nyugodtan, ez a kedves bölcs, kémlelve kapja majd egy, majd más oldalra okos fejét, figyelve, hogy hol szólal meg a víz kurttyoló lakója.

De a kép újra változik; feljebb emelkedik a nap. Lassan kialszik a látatenger, vörös színéből átmeleg a hamvasszürkébe, mintha csak az elégett világegyetem hamva volna; itt-ott csillan csak meg a nap izzó képe. Eztán mindig sötétebb, sötétebb lesz, végre zöldes színbe borul az egész. Most már csak a futó felhők tarkítják felületét.

Aztán nyugvóra hajol a nap; feltámad az alkonyi szél, haragosan összeborzolja a sima víz felületét. Vékony ködfátyol borul a völgy felé, min még bágyadtan hatolnak át a hanyatló nap sugarai, két részre metszve a levegő eget. Aztán mind alább száll a nap, már a széle is érinti a vizet... no most, no most mindjárt hallatszik sustorgása a lehulló tüzgolyónak. Nem! Hosszú szallagá nyúlt képe végig szalad a megnyújtott árnyakkal együtt a víztükrön. Mintha a világosság s sötétség óriásai küzdenének egymással. A sötétség győz. A lángkéve szétsziporkázik hirtelen... még egy pillanat s aztán árnyék borul a vízre, csak az ellobbant nap vöröses fénye csillan még gyöngén meg.

A köd most már közelebb ereszkedik a víz felületére. Ráül a völgy két oldalára. Olyan, mint egy óriási kifeszített háló. A nyugodt levegőt csak egy-egy éjjeli helyére csapó madár gyors röpképe mozditja meg. Utána mozdul a köd is s a félhomályban úgy tűnik föl, mintha szellemek küzdenének. Feljön a hold s vékony, ezüstös nyilacskaikat oda löveli a gomolygó ködalakok közé. Ilyenkor már az erdő s a völgy szellemei is eljönnek. Két részre szakad a tábor: a víz és a szárazból kelt óriás szellemek küzdelmére. Száz és száz alak mozgása látszik, mindig új és új alakulással;

felkel a szél is: még jobban összebogozza őket. A békák krukogása, a vízi kigyó prúpogése, egy-egy éjjeli madár sippantása, a hab locsogó tak-tusa harczi zene ennél a küzdelemnél. De ez sem tart sokáig. Lassan, lassan elveszti fényét a hold, eltűnik a gönczöl szekere, erősen ragyog a hajnal csillaga, dereng az ég. Az első napsugarat meg sem várják a küzdő szellemek... eltűnnek s a hegyről leereszkedő köd már hiába hozza a segítséget. A csillogó harmat jelzi csak, hogy itt nagy küzdelem volt, küzdelme a ködóriásoknak...

Pár nap múlva apad a víz. Lefolyik, beiszsza a föld, felszívja a nap, elhordja a szél. Előbukkan a bokrok, a nádas; eltűnik a rét; apró dombocskák emelkednek ki, Zsombékország kedves hegyecskéi. Az Ipoly bevonul a medrébe, a szelid fűzfabokrok közé, megcsendesedik legénykedése után. Megint susogó csendes folyócska lesz, csobogó vízzel, melynek habfodrocskáit fölött szerelmeskedve röpködnek a pajzán szitakötők.

A palócok szent Nilusa aztán nyugodtan csörgezik tovább kanyargós medrében a buja fűvű rét közepén és várja a holdvilágos meleg nyári éjszakákat, mikor megint eljönnek a szép menyecskek s lányok fürdeni langyos vízébe, pajzánkodni homokszigetére. *Nógrádi László.*

A bátorság nemcsak léghajója az emelkedésnek, hanem szálló ernyő is lesüllyedéskor. *Börne.*

Azt tapasztaltam egész életemben, hogy az ember jellemét semmiből sem lehet olyan biztosan kiismerni, mint — minden más mód hiányában — valamely tréfából, melyet az rossz néven vesz. *Lichtenberg.*

Nincs sors, nincs hatalom, ha erőd van küzdeni
[magaddal;
Légy szabad, állhatatos s mennyei pálma tied.
Kisfaludy Károly.

Hol jellem van, ott az ellenmondások csak színlesek.
Kifejlett jellemeiben ellenmondások nincsenek.
Jósika.

Merj! a merészség a fene fátumok'
Mozdíthatatlan zárait átúti,
S a mennybe gyémánt fegyverével
Fényes utat tusakodva tör s nyit.
Berzsenyi.

Ha férfi vagy, légy férfi,
Legyen elved, hited.
És ezt kimondd, ha mindjárt
Véreddel fizeted.
Százszorta inkább éltedet
Tagadd meg, mint magad,
Hadd vesszen el az élet, ha
A becsület marad.
Petőfi.

Az engedékeny nádon szél sipol
S a gyávaságnak rezgi hangjait,
Míg lomha ködben ingadoz feje.
A szikla, melyen száz hajó törött
S száz élet hunyt el, szikla még ma is,
S bátran néz a hullámok közé.
Vörösmarty.

A «NÉPSZERŰ GYORSÍRÁS.»

Április 20-dikán ülte meg a «Magyar Gyorsírók Egyesülete» megalapításának negyedszázados évfordulóját. Huszonöt esztendeig csendben működött s küzdött azon zászló mellett, a melyre Nagy Sándor «Népszerű Gyorsírás»-át tűzte fel. A negyedszázad küzdelme valóban erős volt, sok akadályt kellett leküzdenie az egyesületnek és sok küzdeni valója van még ezentúl is, hogy elérhesse eszményi célját.

Habár a gyorsírás eszménye tekintetében a «Magyar Gyorsírók Egyesülete» testvére az «Országos Magyar Gyorsírók Egyesülete»-nek, eszközeinek és azon útnak a tekintetében azonban, a melylyel és a melyen célját elérni törekszik, ellentéte a másíknak. Az «Országos Magyar Gyorsírók Egyesülete» célja az, hogy Gabelsberger gyorsírás-rendszerét Markovits Iván magyar fordításában terjessze és azt tegye uralkodóvá Magyarországon; a «Magyar Gyorsírók Egyesülete» pedig az eredeti magyar «Népszerű Gyorsírás»-t tartja legmegfelelőbbnek arra, hogy a jövő gyorsírása legyen.

A tanuló ifjúság között most a Gabelsberger-Markovits-rendszer van elterjedve, mert 1871 óta országosra azt tanítják a mindinkább kiszorult *Stolze-Fenyvessy*-rendszer mellőzésével.

Nagy Sándor gyorsíró-rendszerét a magyar ifjúságnak eddigelé csak kisebb része ismeri. Hogy csak kevesen ismerik, azt az okozta, hogy Nagy Sándor rendszerének tanítását csak 1898 júniusában engedélyezte a miniszterium, tehát még nem érhetette utól a Markovits-iskola népességét.

Mivel minden gyorsírás-rendszernek kell, hogy az előbbi rendszerek előnyeit bírja — ha igényt tart a *jobb* jelzőre — úgy a «Népszerű Gyorsírás» is az eddigi összes gyorsírások előnyeit magában egyesíti s egyszersmind oly új elemeket hoz be, melyek biztosítják részére az eredetiséget.

A «Népszerű Gyorsírás» megteremtője, Nagy Sándor, huzamos ideig Markovits jobb keze volt, ő szerkesztette egy időben a «*Gyorsírászi Lapok*»-at, számos tankönyvben, cikkekben terjesztette a Gabelsberger-Markovits rendszert. Ezen gyorsírói működés közben arra a tapasztalatra jutott, hogy a gyorsírás nálunk nem terjed oly rohamosan, mint a külföldön; hogy miért, annak okát magának a rendszernek nehézségeiben találta. Céljával tűzte ki, hogy alapos tanulmány útján kiküszöbölve a rendszerből a nehézkes vonásokat és a magyar nyelvre nem alkalmazható németből átvett szabályokat, oly rendszerre alakítja azt át, a mely a magyar középosztály közkinése lehessen, hogy oly könnyűvé váljék, hogy már I—II. gimn. oszt. tanuló is elsajátíthassa azt minden különös stenografiai tehetség nélkül.

Maguk a gyorsírók elismerték a Gab.-Mark.-rendszer tökéletlenségeit s a 70-es években napirandén volt a hibák feltárása. Különösen kiemel-

ték: a sorhozakötöttséget, a vastagításnak a nyelv szellemével ellenkezőleg az utóbbi szótagban való megjelölését, több mássalhangzónak az összekötésekben való nehézkes voltát, a magánhangzónak rengeteg sok szabályát és kivételét stb., melyek egyenkint és együttvéve megakadályozzák a gyorsírásnak szélesebb körű elterjedését.

Maga Markovits is elismerte már 1870-ben, a mikor ezt mondja:

«Jöhet különben idő, mikor egy genialis ember mindkét rendszer előnyeit egy új rendszerben fogja egyesíteni, mire irodalmunkban már egyes kísérletek is mutatkoztak. Ha ez sikerül, akkor az egymással versenyző két rendszer (a Stolze és Gab.) ép úgy fog önmagában összedőlni és az élők sorából eltűnni, mint nyomtalanul eltűnt a két rendszer elődje, a *Taylor*-féle rendszer.

A reformok megvitatására és Nagy Sándor újításának közzétételére Markovits megengedte 1876-ban, hogy Nagy Sándor a «Gyorsírászi Lapok» minden számából egy oldalt felhasználjon, sőt 1878-ban (12) így írt: «Nagy Sándor törekvéseit nemcsak jogosultnak tartottam, hanem eleitől fogva örömmel üdvözöltem.»

A milyen biztató volt Nagy Sándor működésének a kezdete, ép oly nehéz a folytatása.

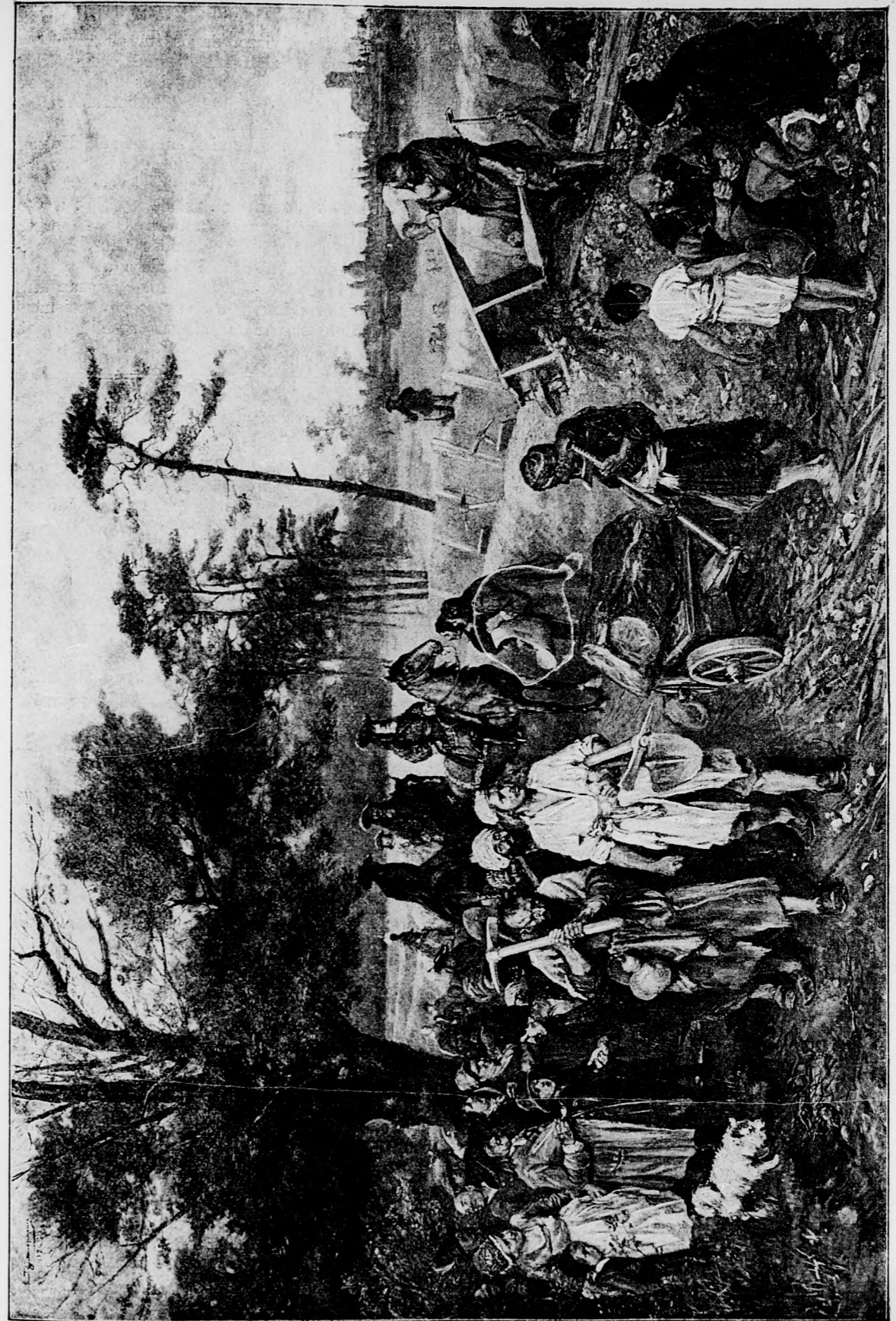
Még 1876. év őszén Nagy Sándor kilépett a Markovits egyesületéből s követőivel megalkotta 1877 április 15-dikén a «Magyar Gyorsírók Egyesülete»-t. Nagy buzgósággal fogott az ifjú egyesület a működéshez; 1878 őszén már öt kör alakult az új rendszer terjesztésére és a «Népszerű Gyorsírás»-t 20 tanfolyamon tanították. Mindenütt lelkesedtek az új rendszerért. Felsmann József, Ney Ferencz, Hofer Károly s Lutter Nándor elragadtatással beszéltek róla s rávették Nagy Sándort, hogy adjon be a miniszteriumhoz egy kérvényt, ők melegen fogják ajánlani, hogy azt a fővárosi összes iskolákba be lehessen vezetni (N. Gy. X. 62.).

Nagy Sándor 1878 okt. 1-én felterjesztette a kérvényt Lutter pártfogásával. A kérvény eredménytelen lett, mire Lutter az *összes magyarországi iskolákat arról értesítette, hogy a miniszterium betiltotta Nagy Sándor rendszerének a tanítását.*

Ez a hirtelen csapás szétkergette Nagy Sándor híveit s ezentúl egymaga állt a viharban, minden munka, küzdelem az ő vállaira nehezült.

Nagy Sándor ezután, egyesületét bár nem osztotta fel, egymaga terjesztette levelezései, ismeretsége útján az *ifjabb* generáció körében rendszerét. Folyton dolgozott rendszerének elméleti részén, mert a miniszterium azt is követelte s lassan gyülekező új híveit tanította a magasabb fokú írásra. 1880-tól mintegy 1896-ig tart ez a küzdelem.

Lassan-lassan felszaporodik a tagok száma, az egyesületi élet pezsgővé lesz. A «Népszerű Gyorsíró» hasábjain Nagy Sándor körvonalozza álláspontját, vitába ereszkedik ellenfeivel.

A BAJOR VÁLASZTÓ FEJEDELEM TÖRÖK RABJAI KÖZT.

A felújulás 1896-ra tehető és Inotay László s Kováts János István nevéhez fűződik. Inotay László 1897 ápril 25-dikén tűnik fel a hűsvéti versenyíráson, hol Nagy Sándor rendszere szerint az eddig megkivánt legmagasabb fokot (220 szótag) szakemberek előtt könnyen leírta. Ezen az alapon 1897 május 15-dikén újabb folyamodványt intézett az egyesület a miniszteriumhoz a tanítási engedélyért, de ismét eredménytelenül. 1898 márcz. 8-dikán Inotay László az országgyűlési gyorsíródában mutatta ki nagy képzettségét és a rendszer életrevalóságát, midőn az összes pályázók közül egyedül őt képesítették egyhangúlag. Ezen fényes siker alapján, miután már a *«Parlamentí Gyorsírás»* is megjelent, 1898 jun. 8-dikán újból megfolyamodta az egyesület a tanítási engedélyt — végre sikerrel. A miniszterium ki-nevezte a gyorsírás-tanítókat vizsgáló bizottság tagjait s engedélyezte az összes középiskolákban a *«Népszerű Gyorsírás»* tanítását.

Innen számítható tulajdonképen a rendszer clete, azóta működik lüktetőn a *«Magyar Gyorsírók Egyesülete»*. A *«Népszerű Gyorsírás»* tan-könyve elérte XI-dik kiadását, a *«Népszerű Gyorsíró»* szaklap (Kováts J. I. szerkesztésében) XIII. évfolyamát, egymást érik a vitatkozások, polemikák s napról-napra számottevőbb ellenfélle nővi ki magát a *«Népszerű Gyorsírás»* a többi rendszerrel szemben.

Magát a gyorsírást Nagy Sándor a közönséges írással kapcsolatban iparkodott tökéletesíteni. Az írás három stadiumon ment keresztül. Első a *szókép* írás, mely a hieroglyphekben és a kínai írásban mai napig is fennmaradt.

Nagy lépés a művelődés történetében a *szótagokra* való elemzés (szanszkrit). Utolsó lépés s így e téren a tökéletességnek netovábbja a *hangok* szerint való jelölés. A gyorsírásban szinte három korszakot látunk; első a *szókép* írás, t. i. a gyakran előforduló szavaknak rövidített alakja, vagy épen külön jelekkel való írása; második a *szótag* írás, ide tartoznak az összes eddigi gyorsírás-fajok, hol a magánhangzók a mássalhangzókba beleerőszakoltatnak sor fölé vagy alá helyezés (Stolze és Gabelsberger-r.) vagy a mássalhangzók torzítása által (Gab.). Ettől a komplikált jelöléstől riad vissza a tanulók legnagyobb része.

A harmadik és legutolsó a Nagy Sándor által feltalált *hangok* szerinti írás, a mikor a mássalhangzók és a magánhangzók betű szerint kiírtnak úgy, hogy további fejlesztésre alkalmasak maradnak.

Ez utóbbi rendszernek három foka van. 1. Népszerű Gyorsírás. 2. Iskolai Gyorsírás (rövidítések). 3. Parlamenti írás.

Jellemző tulajdonságai, a melyek eddig egy rendszerben sem lelhetők fel:

1. A magánhangzók betű szerinti kiírása; 2. minden betű megtartja a rendes alakját; 3. a magán- és mássalhangzók éles megkülönböztetése; 4. a mássalhangzó-torlódások egyszerű

megoldása; 5. a viszonylagos írássor elmélete; 6. az *a* hangzó jelölésének természetes módja; 7. a hangfestés; 8. a sor fölötti és alatti részeknek csak rövidítésekre való felhasználása; 9. a szóalakok összekapcsolhatósága.

Ezek kiváló tulajdonai a rendszernek. Kétségkívül könnyebb az elsajátíthatósága s hogy ugyanazokat az eredményeket érheti el vele a tanuló, mint a másik rendszerrel, azt bizonyítják a versenyek. Ha egyenjogúságot adunk a Gabelsberger-Markovits és Nagy Sándor rendszerének, *hazafiságunk* akkor is az utóbbi zászlaja alá szegőd-nék, azon zászló alá, a mely diadalmasan leng méltó jubiláris ünnepén a sokszor félreismert, munkájában sokszor megakasztott egyesületnek.

Szabó Zoltán.

Miksa Emánuel török rabjai közt.

Képközhöz.

Miksa Emánuel, bajor választó fejedelem 1679-ben jutott a bajor trónra, abban az időben, midőn a török hatalma hanyatlóban van s Magyarországon megindulnak a visszafoglalási harcok. 1683-ban Bécs alatt verik meg először a törököt; ez ütközetben Miksa Emánuel is részt vett. Később hazánkban látjuk Visegrád és Vác felszabadításánál, ott volt az esztergomi csatában s Érsekújvár visszafoglalásánál is. A legkiválóbb szerepet azonban Buda 1686-ki felszabadításában játszotta az ifjú hős. Haláltmegvető elszántsággal vívta Buda várát s mindvégig derekasan megállotta helyét, 1688-ban alig néhány hónapi szünetelés után résztvett Székesfehérvár, Szendrő s Nándorfehérvár visszavívásában.

Ily diadalok közben nem volt nehéz törököt fogni s ezeket diadalai jelül haza is vitte s velök ásatta meg a müncheni török árkot a mai török utca helyén. E jelenetet mutatja be a müncheni városháznak egyik freskója, melyet mai számunkban mi is bemutatunk olvasóinknak.

HORÁNSZKY NÁNDOR.

(1838—1902.)

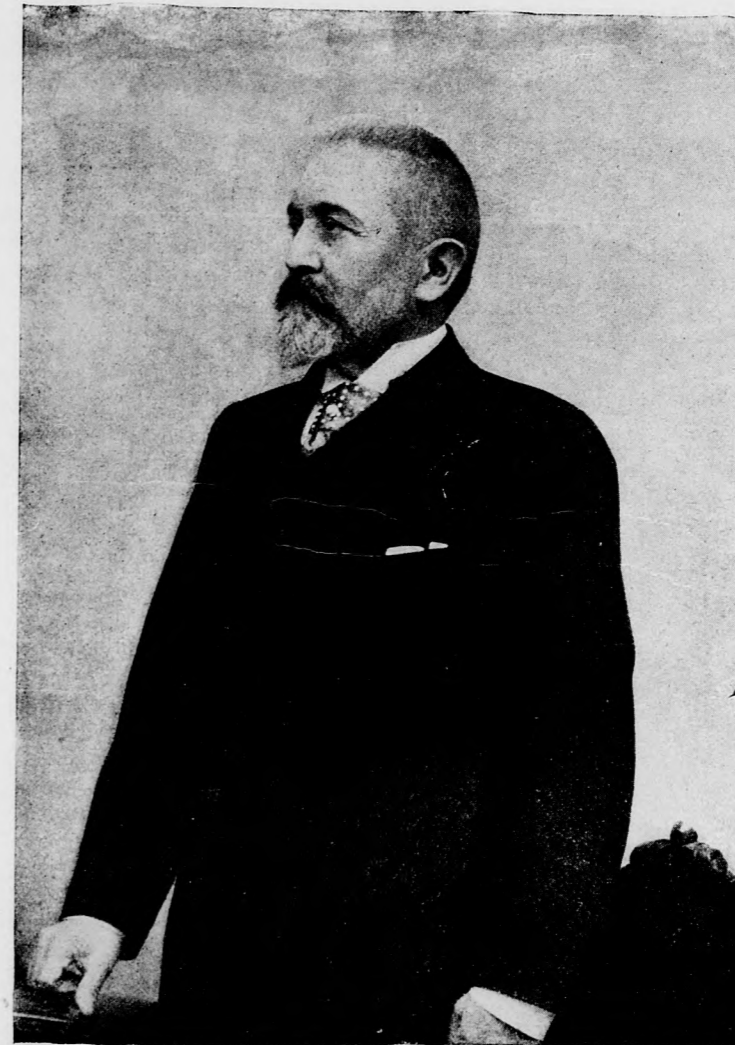
A magyar közéletnek egyik tiszteletre legméltóbb, legbecsületesebb alakja húnyt el Horánszky Nándorban, a kereskedelmi miniszterben. Ezelőtt alig egy hónappal foglalta el a miniszteri bársonyszéket. Sok és igen fontos munka várt reá, s ő határtalan munkavágygyal fogott hozzá — midőn a halál győzedelmeskedék rajta.

Horánszky Nándor nem tartozott az olyan emberek közé, a kik magukról minduntalan beszél-

tetni szeretnek. Mint államférfiú mélyeséges fajszeretetével, páratlan lelkiismeretességgel dolgozott. Valódi nagyságát és értékét azok ismerték, a kik munkatársai voltak az évtizedeken át tartó nehéz küzdelemben.

Úgynevezett fényes, külső sikerei sem voltak.

mondotta róla: Horánszky szegényen kezdette pályáját és szegényen is végezte. Ő hazáját és nemzetét önzetlenül szolgálta. Ez a tiszta igazság volt, s ennél nagyobb dicséretet mondani a közéletnek oly előkelő szereplőjéről, mint a minő Horánszky Nándor volt, mondani nem lehet. Vajha

HORÁNSZKY NÁNDOR.

Ámde mindenha a legnagyobb tisztelet és becsülés tárgya volt. Hatvannégy esztendő nyomta vállát, midőn miniszterre lett. Mögötte egy egész munkás, becsületes élet. Méltán várta minden magyar ember, hogy az új miniszter méltóan fogja betölteni a helyét, s nem volt széles e hazában senki, a kit fájdalmasan nem érintett volna Horánszky halálának a hire.

Az országgyűlésnek egyik tagja igen találóan

a magyar ifjúság ennek a gyönyörű példának életető hatását tudná igazán érezni! Vajha minden magyar diák szívében szeplőtlen eszményképe maradna a hazának és nemzetnek önzetlen szeretete!

*

Horánszky Nándor 1838 január 15-ikén született Eger városában. A középiskolát Egerben végezte, a jogi tanulmányokat a budapesti egye-

temen. Egy ideig Szolnokon működött a törvény-széknél, később, mint ügyvéd nevezetes szerepet játszott Szolnok városának közéletében. Képviselővé 1870-ben választották, s ez idő óta mind mai napig tagja volt a törvényhozó testületnek. Mult hónapban bizták reá a kereskedelmi miniszteri tárczát, s mielőtt nagyszabású működését megkezdhetné volna — a halál kiragadta az élők sorából.

A CZETVADÁSZOK.

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád. 4

Ötönapra, miután a hajó belsejét is gondosan kitisztították, fölsikálták, Bourcart kapitány fölhúzatta a vasmacskákat és ismét tengerre szállt. Mialatt a hajó lassan ment a kanyargó tenger-ágban, Filhiol orvosnak, a tiszteknek és a vitorlamesternek magyarázgatta terveit:

— Az a szándékom, — mondta, — hogy először is öt-hat hétig itt maradunk Uj-Zealand közelében; aztán pedig tovább megyünk és déli Kalifornia partjain folytatjuk a vadászatot.

— De hátha már itt annyi zsákmányt ejtünk, — szólta Heurtaux, — hogy minden hordónk megtelik halzsírral?

— Alig hiszem, — felelte a kapitány. — A bálnák ilyenkor már szöknek éjszak felé . . .

— A hová szöknek, oda megyünk utánuk! — vágott közbe Coquebert hadnagy tüzesen.

— Úgy van, úgy! — helyeselte Allotte hadnagy is.

— Önök már megint vetélykednek? — nevette Bourcart kapitány. — Csak aztán el ne ragadtassák magukat, mert könnyen rossz vége lehetne heveségüknek.

— Szó sincs róla! — kiáltott föl a két hadnagy egyszerre.

— Tehát ismétlem, — mondta a kapitány: — előbb itt próbálunk szerencsét, Uj-Zealand körül, s aztán Kaliforniába megyünk . . . Mit gondolsz, Olive mester?

— Azt, hogy nagyon jól van! S ha a czetek éjszak felé szöknek, hát utánuk megyünk, ha kell, a Behring-csatornáig is!

— Jól beszélsz, Olive mester, — szólta a kapitány, megveregetve a marczona tengerész vállát. — Bár csak Cabidoulin mester is hallaná, vagy ő is így gondolkodnék!

— Ah, ki törődik azzal a halálmadárral! — felelte a vitorlamester vállat vonva. — Egyre fecseg, rémitgeti a legénységet ostoba meséivel: de már úgy megszoktuk, hogy rá sem hallgatunk, vagy pedig kinevetjük.

— Ez a legokosabb, — hagyta helyben a kapitány: — csak hadd beszéljen, a mennyit kedve tartja; ti meg mulassatok rajta.

Délután két óra tájban, mikor a *Saint-Enoch* már vagy hat mérföldnyire volt Akaroától, az

egyik őrtálló szigonyos hatalmas bálnát látott fölbukkanni vagy másfél mérföldnyire a hajótól.

Bourcart kapitány azonnal keresztbe feszítette a vitorlákat s a *Saint-Enoch* megállt. Coquebert és Allotte, a két hadnagy, rögtön beültek csónakjukba s mindegyik egy-egy szigonyost meg négy-négy evezőst vitt magával; a szigonyosok a csónak orrában álltak, egy matróz tartotta a szigony végére kötött zsineget, a kormánynál pedig maguk a hadnagyok ültek.

A két csónak halkán, óvatosan közeledett a bálnához, mely lomhán himbálózott a tenger színén. Majdnem egyszerre értek hozzá oly közel, hogy megszigonyozhatták: s a két veszedelmes fegyver pár másodpercnyi időközben süvöltve szelte át a levegőt . . .

Mind a két szigony bal felén érte a roppant állatot, mely irtózatos lökéssel szökött előre s villámgyorsan hasította a hullámokat. Coquebert hadnagy csónakja elmaradt; a szigony zsinegje összegabajodott, úgy hogy el kellett vágni. Allotte hadnagy tehát egyedül üldözte a bálnát, barátjának és vetélytársának nem csekély keserűségére!

E közben a csónak, melyet a megsebzett bálna a testébe hajtott szigony zsinegénél fogva magával hurezolt, szédítő sebességgel rohant, tánczolt a habokon. Ha a bálna víz alá bukott, gyorsan utána eresztették a zsineget, hogy le ne rántsá, vagy föl ne borítsa a csónakot; s ha aztán ismét a felszínre jött, megint rövidebbre húzták a zsineget, hogy közelebb jussanak hozzá.

— Vigyázz! . . . vigyázz! — kiáltott Allotte hadnagy. — Ha ismét fölbukik, Duerest az egyik, én a másik lándsát hajtjuk rá . . .

— Helyes! — felelte a szigonyos, a ki a csónak orrában állva leste a prédát.

Mikor a bálna nem messze tőlük ismét fölbukott, a zsinegnél fogva gyorsan közelebb húzták hozzá a csónakot, s a szigonyos meg a hadnagy bele vágta testébe a lándsát. De, mivel semmi nemesebb részét nem sértették meg, a vízszög, mit a bálna fellövelt a levegőbe, nem vörös volt, hanem fehér, mint rendesen.

A sebzett állat még nagyobb sebességgel menekült éjszakelet felé, Allotte hadnagy csónakja pedig mindenütt a nyomában.

A *Saint-Enoch* födélzetén Bourcart kapitány s a legénység lázas izgatottsággal követte nyomon a czetvadászat gyors fordulatait; s mivel nem volt lehetetlen, hogy a menekülő bálna több mérföldnyire maga után vonszolja az üldöző csónakot, a kapitány lassankint az üldözők után eredt s vagy két mérföldnyi távolságban követte őket.

Ez alatt Coquebert hadnagy, rendbe hozván összekuszált zsinegét, nagy gyorsasággal evezett szintén a czet felé, hogy segítségére legyen Allotte hadnagnak, a ki szilaj szenvedélyvel hajszolta zsákmányát.

Fél óra múlva már látni lehetett, hogy a bálna kezd kimerülni. Ha víz alá bukott, pár perc múlva már ismét feljött, annak jeléül, hogy fogytán az ereje és lélekzete.

Allotte hadnagy most még közelebb vontatta csónakját a bálnához, s ugyanakkor, mikor Coquebert csónakjából, mely szintén közel férközött a prédához, a hadnagy behajította lándsáját az állatba, Duerest szigonyos egy szekercze-csapással majdnem tőből leszelte a bálna egyik úszóját. A sebesült állat villámgyorsan bukott alá, de mindjárt aztán ismét feljött a víz színére s oly hevesen paskolta farkával a tengert, hogy a fölvert hullámok majd fölfordították a csónakot.

Végre magasra tartotta fejét és az orrából kilövellt vízszög piros színű lett, a mi közeli végét jelentette.

A két csónak most gyorsan távozott a bálnától, a mely végső vonaglításában roppant erővel verte, paskolta a habokat. Ha csak egy csapása éri is a csónakot, darabokra zúzza, a benne levőkkel együtt. De ez az utolsó erőlködés nem sokáig tartott; pár perc múlva a bálna megszűnt hanykolódni, és mozdulatlanul ringott a fölkorbasolt hullámokon.

Allotte és Coquebert hadnagyok visszaeveztek a hatalmas állathoz, a melyhez a *Saint-Enoch* is gyorsan közeledett. Négy óra tájban a hajó már csak puska-lövésnyire volt a bálnától, a melyet öt órára már a hajóhoz vontattak s kötelekkel hozzá is kötözték. Bourcart kapitány s a legénység ujjongó szerencse-kívánatokkal fogadták a két hadnagyot, de volt is miért; az elejtett állat hatalmas bálna volt: lehetett vagy huszonkét méter hosszú, kerülete pedig, a mellúszói körül 12—15 méter, súlya tehát a 70,000 kilogrammot is megütötte.

— Ez jó fogás volt! — dörzsölte a kezét Bourcart kapitány: — még egy tuczat ilyen állat, s minden hordónk színültig megtelik . . . Igaz-e, Cabidoulin mester?

— Igaz bizony! — felelte a kádár elégedetten. — Mert ebből a dögből, ha nem csalódom, legalább száz hordó halzsírt kiolvasztunk.

— Majd holnap! — mondta a kapitány. — Ma már oly késő van, hogy nem foghatunk hozzá a földarabolásához.

Az éjszaka csöndes volt és baj nélkül telt el. Alig kelt föl a nap, a legénység rögtön hozzáfogott a nehéz munkához. Először is lánczokkal kötözték meg a bálnát a mellúszói alatt s kissé föl-

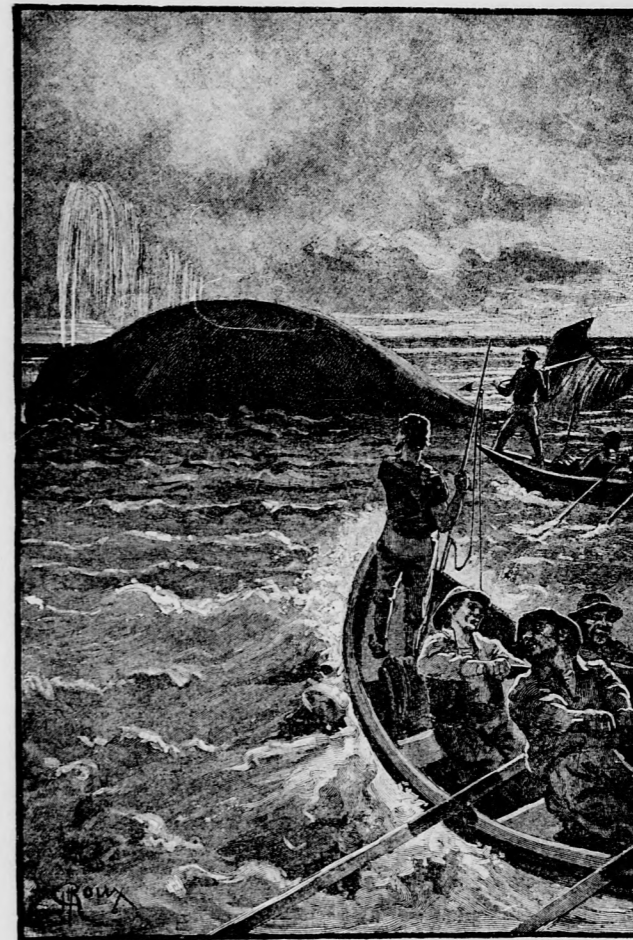
tatták a vízből, a hajókorlátmagasságáig. Ekkor legelőbb a fejét darabolták föl négy részre, s külön tették a szája elejét, melyben a bálna fogai, számszára vagy ötszáz darab, voltak: ezekből készül a halcsont.

Most egy rőf széles és nyolez-kilencz láb hosszú darabokra hasogatták szét s bálna háját, melyet nagy halmokba hánytak a hajó elején; aztán lassan-lassan egészen fölbonzolták, beleiról, húsáról mind lehántották a háját és szalonnáját, melyet kiolvasztás végett a katlan körül hánytak össze.

Miután a fejből kiszedték és megtisztították a fogakat, ezeket gondosan elrakták a hajó hátulján: a czetvelőt, mely igen becses pa-

kaszer, szintén kiszedték a fejből, s a többi csontokat behányták a tengerbe.

Délután és másnap egész nap a halzsír kiolvasztásával vesződték. A darabokra vagdalt szalonnát beledobták a katlanba, mely alatt tüzet raktak, s az olvadó zsírt csatornákon vezették a készen tartott hordókba. A tüzet a már kiolvasztott és kipréselt hájhulladékkal táplálták, úgy hogy a bálna maga adott mindent, a mi a munkához kellett. A kiolvasztott halzsírt, hogy tisztább legyen, még vitorlavásznon is átszűrtek, mielőtt a hordókba folyt, és Cabidoulin mester

A FELLÖVELLT VÍZSUGÁR FEHÉR VOLT . . .

munkája, a hordók beszögezése, lezárása csak aztán kezdődött.

Másnap este, mikor a halzsír már mind szépen le volt szűrve a hordókba, Bourcart kapitány megkérdezte a kádárt, hogy nem esalatkozott-e számításában.

— Nem, kapitány, — felelte Cabidoulin mester — a czetnek száztizenöt hordó zsírja lett...

— Tehát még több, mint hittük! — szólt a kapitány elégedetten. — Ez jó jel s ha még néhány ily fogást csinálhatunk, akár mindjárt tovább is megyünk Kalifornia felé.

Új-Zealand környékén nagyon sok a bálna, s mivel a bálna hallása nem oly finom, mint a czeté, vagy a busaszöketőé, könnyebb is közel férközni hozzá. Ezért szeretnek a czetvadászok ezen a vidéken vadászni, ámbár viszont a tenger maga tele van veszedelemmel, mert alig múlik el éjszaka, hogy vihar ne törne ki rajta.

(Folytatása következik.)

KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Kedves Aladárom,

mindenekelőtt figyelmedbe ajánlom a mellékelt irodalomtörténeti kor-táblázatot. A tanárral együtt állítottuk össze az iskolában. Teljesen megbízható, ne legyen e miatt semmi aggodalmad. Mi tudniillik úgy tanultuk az irodalomtörténetet, hogy előbb beszámoltunk a kor nevezetesebb irodalmi jelenségeivel, a fontosabb műveket el is olvastuk, aztán megismerhettük műfajok szerint a táblázatot. Ennek kettős haszna volt: először egy korszakot nem zavarhattunk össze a másikkal s tudván a híresebb íróknak egymás után való sorrendjét, bizonyos fejlődést is vettünk észre, mert összehasonlítottuk. Elküldöttem neked az olvasmányok jegyzékét is. Ne ijedj meg tőle, soknak látszik, de valójában nem sok. Gondold meg, hogy minket a magyar tanárunk *nyolcz* éven át tanított. Ez alatt a nyolcz év alatt gyűjtöttük az anyagot. Már az első osztályban kellett a nevezetesebb írók életének főbb mozzanatait ismernünk, ha egy-egy költeményt olvastunk, a mi tanárunk mesélt arról a költőről, a ki írta. Szépen, érdekesen tudott mesélni s nekünk úgy tetszett, mintha az a költemény e mese után még szebb lett volna.

Máig sem tudtam elfelejteni azt az órát, mikor Petőfinek a «Füstbe ment terv» című költeményét olvastuk s a tanár — akkor még nagyon fiatal volt — elmesélte nekünk, hogy Petőfi menyit kóborolt, éhezett, szenvedett mint selmeczbányai diák, mint károlyvárosi katona, mint szí-

nész — s hogy milyen nagyon szerette az édes anyját. Élénken festette a vágyat a költő szívében, mikor haza felé megy, hogy milyen szép, ékes szavakkal fogja elmondani a sok-sok kívánságot, a nagy örömet — s nem tudott szólani, a nagy öröm elnémította. Emlékszem, hogy akkor a könny is szemembe szökött, mert én is erősen szerettem az édes anyámat. Ma is szeretem.

No de visszatérek a kötelező olvasmányok jegyzékére. Nézd át lelkiismeretesen s ha egy-egy kis idő akad, vedd elő azokat a műveket s olvasd át. Tudd meg, hogy nem ér semmit az, ha valaki az irodalomtörténetből megtanulja egy-egy regénynek vagy drámának a tartalmát. Elfelejtí, összezavarja mikor számot kell adnia róla s néha olyan diszes bocskorok sülnék ki belőle, hogy az embernek ég felé áll a haja szála. Székely úr a minap a népszínművekről felelt s többek között ezt mondotta:

— Igen jeles népszínmű az *Igmándi kispapnak «Nagyenyei két fűzfá»* című darabja.

Nilván azért zavarta össze, mert sem az *Igmándi kispapot*, Berczik Árpád népszínművét, sem «A nagyenyedi két fűzfá»-t, Jókai elbeszélését nem olvasta.

Székely urat az osztály alaposan kikacagta, Gazsi pedig az óra végén melegen gratulált neki kiválóan sikerült, szakszerű feleleteért.

Különben Gazsi csak a kölesönt adta vissza, mert Ovidius «Átváltozásait» ő is egy *Deukalion* nevű görög költőnek tulajdonította s a latin professzor megkérdezte tőle:

— Hát barátom, a *Pirrhá*-t vajjon kinek tulajdonítja?

— Pirrha város Kis-Ázsiában — felelé Gazsi rendíthetetlenül.

Székely úr nagyon boldog volt akkor s alig várta, hogy gratulálhasson. Nálunk a gratulálás szokása nagyon elharapózott.

Az öreg Bagos állandóan magyarul.

— A ki akar, figyelhet! — mondja néha — de én nem kényszerítek senkit reá... Maga, fiam, (ez Székely úrnak szólott) ne ásitson olyan nagyot, mint egy fejős tehén! — aztán folytatja a szent-tamási sánczok vívását. A szabadságharcot nem hiszem, hogy még egy másik gimnáziumban ilyen részletesen és lelkesen adnák elő!

A hetedisták erősen készülnek a majálisra. Az önképzőkörben is átadtuk nekik a dicsőséget. Valami obskurus legény a vezetőjük, a ki jó torkú, de gyöngé fejű. No, hiszen ha ezt választják meg titkáruknak a jövő esztendőben: «szépen kinéz-

nek». Ezt az utóbbi kifejezést a pesti diák hozta s meglehetősen kelendőségnek örvend.

Gazsi nem fog megházasodni. Épen most mondja. Nagyon el van keseredve. Kérdezteti tőled, hogy az opera kapusi állása nem ürül-e meg a közel jövőben, mert az érettségire való tanulást öt tönkre teszi. Már napok óta nincs étvágya (mert a pénzt ötödikén elköltötte a *dalkör* estélyén s a vacsorák száraz kenyérből telnek ki). Te sajnálsz őt? Én nem. A kenyér tápláló eledel s míg más adja, nincs jogunk panaszkodni. Szóval ő ez idő szerint kapus szeretne lenni. Majd fényesség ömlik a koponyájába, mert ma délután fénytani ismereteinket fogjuk fölfrissíteni.

Mindezt megírtam neked, hogy tájékozódjál a mi állapotaink felől. Előértekezlet nálunk is volt. Hol nincs előértekezlet? Kiküldöttünk egy szűkebb bizottságot, hogy az összeállítsa a munkaprogramot. De ennél még több is történt. Valaki felállott és indítványozta, hogy az öreg Bagosnak valami nagy meglepetést kell szerezni. Képzelted, hogy milyen lelkes fogadtatásra talált ez az indítvány. Az értekezlet megbízta az indítványozót, hogy részletes javaslatot dolgozzon ki e czélból... Ezek voltak házi ügyeink.

Most pedig kedves Aladárom, búcsúszom tőled. Sok munka vár reám: Gazsi, fénytán, vitorlafülű, javaslatkidolgozás stb. A majális abban a szép erdőben lesz, a melyet úgy megszerettél. Gazsi elhatározta, hogy mielőtt a katasztrófa bekövetkeznék, az ingét is eltánczolja, a lelkét is kitánczolja. Ő szeret tánczolni.

Édes anyám szépen tiszteltet (ezt ő izeni) és esőköltat (ezt én mondom helyette). A levelemet megkapta édes apád?

Ölel hűséges

Imréd.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

A 40. rejtvény nyitja: 1. Kf3—g2 (7 változattal).

41. rejtvény.

Miskoleczy Antaltól, Szolnokon.

Világos: Kb2; Va7; Bf4; Fd2; Hf5 és gyh2.
Sötét: Kg5; Bg6; Fd8; Hg8; gye6 és h5.
Világos indul s a második lépésre mattot ad.
Ez a 40. rejtvény párja; az lépéskényszerre, ez fényezetésre van alapítva. Gyakorlott fejték 6 perc alatt nyitját lették.

(A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

41. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Huszár A. dr.	Exner Gy.	Huszár A. dr.	Exner Gy.
1. e2—e4	e7—e5	37. Bd3—d2	Bb4—b8
2. Hg1—f3	Hb8—c6	38. Hc1—d3	Bb8—e8
3. Ff1—e4	Hg8—f6	39. Ke1—e2	Bc8—c3
4. d2—d4	d7—d6	40. b3—b4	Kd6—d5
5. d4×e5	d6×e5	41. Fa4—e8	Kd5—c4
6. Vd1×d8+	He6×d8	42. Fe8—f7+	Kc4—b5
7. Hf3×e5	Hf6×e4	43. Ff7—e8+	Fe4—c6
8. els. röv.	Ff8—e7	44. Fe8×c6+	Kb5×c6
9. Bf1—e1	He4—d6	45. Bd2—b2	Kc6—b5
10. Fe4—d3	Fe8—e6	46. Ke2—d2	Ff6—e7
11. Fe1—e3	f7—f6	47. Bb2—c2	Bc3×c2+
12. He5—f3	els. röv.	48. Kd2×c2	Fe7×b4
13. Hf3—d4	Fe6—f7	49. Kc2—b3	Fb4—d6
14. Hb1—d2	Bf8—e8	50. Hd3—b2	Kb5—d5
15. c2—c4	c7—c5	51. Kb3—c2	Kc5—c5
16. Hd4—f5	Hd6×f5	52. Ke2—d3	h7—h6
17. Fd3×f5	Hd8—e6	53. Hb2—c4	Fd6—c7
18. b2—b3	Ba8—d8	54. He4—d2	Fe7—d8
19. Hd2—e4	He6—d4	55. Hd2—f3	Fd8—f6
20. Fe3×d4	e5×d4	56. Hf3—d2	g6—g5
21. Ba1—d1	g7—g6	57. f4×g5	h6×g5
22. Ff5—h3	f6—f5	58. Hd2—f3	g5—g4
23. He4—g3	Fe7—f6	59. Hf3—d2	Ff6—g5
24. Be1×e8+	Bd8×e8	60. Hd2—c4	Fg5—c1
25. Kg1—f1	b7—b5	61. He4—b6+	Kd5—c6
26. c4×b5	Be8—b8	62. Hb6—c4	Kc6—e5
27. Hg3—e2	Bb8×b5	63. He4—e5	Fe1—e3
28. g2—g3	a7—a5	64. He5—c4	Fe3—g1
29. Fh3—g2	Bb5—b4	65. He4—d2	Kc5—d5
30. f2—f4	a5—a4	66. Hd2—b3	Kd5—e5
31. He2—c1	a4×b3	67. Hb3—d2	Fg1×h2
32. a2×b3	Kg8—f8	68. Hd2—b3	Fh2×g3
33. Bd1—d3	Kf8—e7	69. Hb3×d4	f5—f4
34. Fg2—e6	Ke7—d6	70. Hd4—e2	Fg3—h2
35. Fe6—a4	Ff7—d5		Világos föladja.
36. Kf1—e1	Fd5—e4		

Játszották Székesfehérvárott, 1902 márczius 8-án és 9-én.

Világos az ötödik lépésben Hf3—g5-tel egy gyalogot nyerhetett volna; sötétnek a negyedik lépésben d7—d5-öt vagy e5×d4-et kellett volna játszania. A végjátékban ügyesebb manőverrel világos valószínűleg döntetlent érhetett volna el. Ez egy 10 játékra menő tanulmány kilencedik játéka volt.

Hírek. Lasker Emanuel dr., a világ sakkbajnoka, Manchesterben a Victoria University matematika tanára lett.

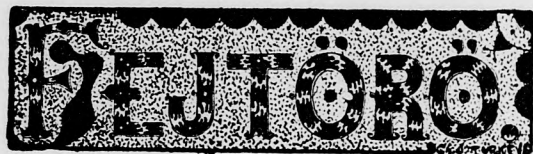
A sakkrejtvényt teljesen vagy részben helyesen fejtették meg: Barta Ferencz, Van der Venne Arnold, Csulak Elemér, Wettin István, Popper József, Hoffer Feri és Gyula, Hartmann Ervin, Cornides Donáth.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

A pancsovai m. kir. áll. főgimn. «Deák Ferencz» önképzőköre szeretett tanárelnöke Gaskó Gyula úr nevenapja alkalmából tiszteletére f. é. április 12-dikén «Diszgyűlést» rendezett, melyen a tanári kar is részt vett. Tárgysorozat: «Felköszöntő a tanárelnökre», tartja Medzihradszky Miklós VIII. o. t. «Szigetvár», szavalja Gebhardt Fülöp VII. o. t. «A tótáncmester», monológ, szavalja Hettlinger Elemér VII. o. t. Bánk bán monológia, előadja Decsermics Radivoj VII. o. t. «Modern önképzőkör», írta és felolvasta Kolossváry László VII. o. t. «Ország Ilona», szavalta Mayerhoffer Ferencz VIII. o. t. «Az obsitos látogatása Ferencz királynál», szavalta Ignatov Milorad VIII. o. t. Végre «Felköszöntő dal», éneklé az önképzőkör férfikara.

A Magyar Turista Egyesület budapesti osztálya mult közgyűlésén hirdette ki az 1901. évi diákpályázat eredményét. Az első díj nyertese: *Kalcsinszky Zoltán* (Kecskemét, főgimn. VIII. o. t.) «Utazás a Székelyföldön és Brassó környékén» című műve. A második díjat *Tarlós János* (Szegvár, VI. o. gimn.) «Utazás a Duna mentén» című munkájával nyerte el. Könyvjutalmat kapott (Thirring: Budapest környéke), *Vas István* (Eger) «Húsz napi utazás a Dunán túl» és dícséretet érdemelt *Berker Károly* (Bp. VIII. ker.) «Távgyalogás Morvaországban» című művével.

A Huszár-Ujlaki-féle női festőiskola, művészeti felolvasásainak ciklusát ebben a hónapban befejezi. Az utolsó felolvasás április 30-án szerdán d. u. 5 óra-
kor lesz. Felolvasó: Ambrozovics Béla. Tárgy: A művészeti izlés fejlesztése.

Jellege: Fejtörő az elne sportja.

Algebrai kérdés:

A, B és C vagyona együtt 39,375 kor., de B vagyona kétakkora, mint az A-é és a C vagyona kétszeres, mint B-é. Mennyi vagyona van mindenkinek?

(Nerád Béla.)

Történelmi kérdés:

Ki volt az a nő, ki Galambócnál Zsigmond király életét megmentette? Ki volt a férje?

(György Lajos.)

Irodalmi kérdés.

1. A halotti beszéd után melyik a legrégebb nyelvemlékünk? Ki írta? Mikor? Ki fedezte fel?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 május 4.

2. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 3 óra kell. Történelmi kérdés: Nola. Természettudományi kérdés: Amőbák, folyóvizekben és nedves földben. Képrejtvény: Az élet üres fogalom. Mindenki saját tetszése szerint üthet tartalmat bele.

Helyesen fejtették meg: Auer Lajos, Juraskó Jenő, Hirschl Géza, Hoffer Feri és Gyula, Pach Ferencz, Lindenfeld László, Goldberger Ede, Pop Fülöp, Haasz Aladár, Baranyai Zoltán, Weinberger József, Hartmann Ervin, Hollák Ferencz, Hoensch Gusztáv, ifj. Mohai

Lajos, László Pál, Freund Imre, *Alszechy Zsolt*, Sztolár Béla, Szepegy Géza, Glazsevszky Adám, Balonyi Tibor, Herrmann István, Rittich Jenő, Hellmann Gyula, Galvanek Ede, Mattyasovszky L. József, Dobránszky Ede, Lőrincz Ferencz és Dezső, Géczy Géza, Csulak Elemér, Hibay György, Walovich Gyula, Brandstein Alfréd, Dalin Jenő, Hideghéthy Miklós, Deutsch Jenő, Köszter Arthur, Karczag Jenő, Imreh Béla, Leopold Elemér, Barta Ferencz, Van der Venne Arnold, Popper József, Rusznyák Sándor, Wettin István, Lakatos Ernő, Radnay testvérek, Faragó Andor.

A kitűzött könyvjutalmat (Gaal Mózes: Aranyos kód; díszkötésben) *Alszechy Zsolt* nagyszombati előfizetőnk V. oszt. gimn. tan. nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. M. (Nyiregyháza). 1. Többen fordították már le. Ezek között szép az Endrődi Sándoré, a ki különben is legavatottabb Heine fordítónk. 2. Egyik-másik verszaka sikerült. Egészben véve még nem közölhető, de fog ön idővel közölhető is írni. — **Preisler Károly** (Nyiregyháza) megvételre ajánlja a Tanulók Lapja 1900/1-diki évfolyamát. — **Igyekvő**. 1. Nem felvételi vizsgálatot kell tennie, hanem pótlólag vizsgálatot abból a két tárgyból. Legzélszerűbb, ha az illető gimnázium igazgatójához fordul felvilágosításért, a ki az ott használt tankönyvekről is értesíti őnt. 2. Folyamodnia már most kell. 3. Internátussal egybekötött gimnáziumok állami vezetés alatt nincsenek. Vannak róm. katolikus konviktusok, ref. kollégiumok és ág. ev. lyceumok mellett pl. Pozsonyban. Van ezenkívül Nagyszombatban, Sopronban, Székelyudvarhelyen, Debreczenben. Arra, hogy már mostantól kezdve a saját erején tartsa fenn magát, még gyöngye. — **Viktória**. Ezeket a sötét gondolatokat és értelmeket honnan szedi? Nem illik a világfájdalom önhöz — sem prózában, sem versben. — **A magyar hazája**. Még erőten a te szárnycsókád, fiam, ne repülj, csak tanulgass szorgalmasan. — **R. Z.** (Ungvár). Nincsenek. — **Julius**. Ha reászolgáltak, megkapják, bár mi ezt a régi szokást átvettük csupán s nem tartjuk helyesnek. 2. A kívánt számokat a kiadóhivataltól kell megrendelnie. Ha van, a rendes árért elküldi önnek. 3. Cézimszalagját kívánsága szerint kijavítottuk. — **Löwy József** (Losoncz, Patak-u. 86.) hajlandó 400 darabból álló külföldi bélyeggyűjteményét 10 koronáért eladni. — **Hellmann Gyula**, Szeged, Boldogasszony Sugár-út 60. elad egy 9×12 centiméter nagyságú fényképező gépet teljes felszereléssel 9 koronáért. — **Glazsevszky Adám** Kolozsvár, Mátyás kir.-u. 2. elad legújabb francia és új monacoi bélyegeket ad el. A 20 bélyegből álló sorozat ára egy korona. — **Szívvel-lélekkel katona**. (Budapest). A leírást megkaptuk. Elolvassuk. Ha mértékünket megüti, közölni fogjuk. — **«99.»** Loco. Az orr. Desperat úr. Kakastilon. — **861. sz. előfizető**. Rendelje meg valamelyik könyvkereskedőnél. Ha nála raktáron van, elküldi, ha nincs, megszerzi az illető országból. — **Húsvéti tojás**. A húsvéti tojásnak, báránynak, kalácsnak jelképes magyarázata van. A tojás jelképezi a feltámadást, ugyanis a tojásból kikelő madár — az élet; a bárány jelképezi Jézust; a zsidók Egyiptomból való kiköltözésük alkalmával bárányt ettek; a húsvéti kalács jelképezi azt a lakomát, melyet Jézus tanítványaival együtt elköltött s a mint ő megáldá akkor a kenyeret: azonképen szentelik a húsvéti sonkát, kalácsot s abból a földre egy morzsát sem szabad ejteni. A húsvéti öntözökös inkább népszokás, nem gyökerezik a vallásos hitben. — **W. I.** (Bpest). A legtöbb jó, de kérjük türelmet, mert igen sok előbb beküldött rejtvényünk van. — **S. I.** (Török-Szent-Miklós). Közölhetetlen. — **B. G.** (Budapest). Válogatunk közülök. — **Lugosi előfizető**. A bélyeg szegélyeinek száma a szegélyzet. — **F. A.** (Budapest). Egy-kettő akad közte. — **R. P.** (Nagy-Kanizsa). Vidéki Félix Budapest, Váci-körút.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		FELELŐS SZERKESZTŐ	
Negyed évre	2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	
Fél évre	4 kor. 80 fill.		
Egész évre	9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

A fuvolás nő a Cumæ felé vezető úton tovább ment, Quintus pedig megfellekedezett a napfölkeltéről — s haza felé vette útját.

A Claudius-család nem sokkal ezután együtt ült a tricliniumban a reggeli mellett. Octavia hallgatag volt, mint a ki valamin tűnődik. Férjének a levele gondolkodóba ejtette és aggodalommal töltötte el. Tudta, hogy Titus Claudius minő szigorú, lelkiismeretes pontossággal teljesíti hivatását s e mozgalmak, lázas időkből ki tudja, minő veszély fenyegetheti. Claudia is komolyabb volt a szokottnál. Csak Lucilia és a bataviai voltak vidámak és megelégedettek.

Herodianus, a szabados is maga elé meredt. A mézhez sem nyúlt, pedig a méz gyöngye oldala volt. Szemöldökeit össze-vissza ráncszolta s időnkint kémlelve nézett a szoba mennyezetére, harpdálta az ajkát és forgatta a szeméit. Aurelius nem tudta, mit jelent ez a szokatlan viselkedés, miglen a titoknak a zárja csakhamar lepattant. Midőn ugyanis Blephirus jelentette, hogy az indulásra minden készen vár: Herodianus fölugrott s egy saját sütetű búcsüverset kezdett éktelen hévvel szavalni. Csak úgy duzzadozott a szóképektől, hasonlatoktól s főleg az alkalomszerűségtől.

Egy-két percig még csak esendben hallgatták, de mikor nem akart vége szakadni, Lucilia harsányan közbe nevetett. Nem tudta már tovább türtöztetni magát.

— Ne vedd zokon, derék Herodianus — mondá Aurelius — de nem állhattam meg, hogy közbe ne szóljak. Tizedikszor deklamálod, hogy: «Jerünk! Jerünk!... El innen, el!» — s mi még

most is itt állunk, mintha a lábunk a földbe gyökerezett volna. Majd a hajó fedélzetén meghallgatjuk versednek a végét. Rómaig elég időd lesz reá. Fogadd e gyűrűt verses elmeszüleményed csekélyke jutalmául.

Herodianus savanykás arccal vette át gazdájától a gyűrűt s mélységes, szomorú pillantást vetett Luciliára, melyben több volt a szemrehányás, mint a bánat. Ámde a csinos gyűrű hamar megvizsgáltatta s megelégedetten kullogott a társaság után, mely részint gyaloghintókon, részint lóháton meg gyalog útját a kikötő felé vette.

A tenger sima volt, mint a tükör. A levegő meg sem mozdult. Minden jel arra mutatott, hogy szerencsés útjuk lesz. Nemsokára a tengerparton voltak. A kikötő tarka-barka, mozgalmak táruult eléjük. A felcífrázott, virágfüzérrel díszített «Batavia» várta utasait, mint holmi menyasszony a vőlegényét. A fedélzet korlátjaira alexandriai és massiliai szőnyegek voltak kiterítve, a legénység pedig mind egy szálal ünneplő ruhában.

Mikor a vendégek a fedélzetre léptek, édes-lágy zene szólalt meg. Claudia elpirult. A dal ugyanaz volt, melyet ő szerzett s a multkor elénekelt.

Tíz perczel utóbb a «Batavia» felszedte a horgonyt. Lassú, méltóságos kanyarulattal fordult ki az öbölből. Quintus, Claudia és Lucilia némán támaszkodtak a korláthoz és nézték Baját. Octavia s Aurelius a mennyezet alatt ültek és Rómáról beszélgettek. Baját felséges környéke, a paloták, nyaralók, templomok lassan elvesztek a távol ködében. A császárné oszlopos palotája is eltűnt, csak a körülötte levő fák ormai villantak ki olykor-olykor a nagy szürkéségből... s balra tőle a kedves kis nyaraló... Hirtelen irányt